

שמעון שפירא

המאבק בין ישראל
וחיזבאללה
1982–2020



המאבק בין ישראל וחיזבאללה 1982–2020

שמעון שפירא



המרכז הירושלמי לענייני ציבור ומדינה

המרכז הירושלמי לענייני ציבור ומדינה
רחוב תל חי 13, ירושלים 9210717
טל': 02-5619281 | פקס: 02-5619112
דוא"ל: jcpa@jcpa.org
אתר האינטרנט: jcpa.org.il | jcpa.org (English)

© 2020 המרכז הירושלמי לענייני ציבור ומדינה (ע"ר)

ביסוד המאבק בין ישראל וחיזבאללה המתנהל כבר כמעט ארבעה עשורים עומדת איראן הרואה בלבנון חלק מנחלות הרפובליקה האסלאמית המונהגת על ידי הוואלי פקיה, תחילה האימאם ח'ומיני ואחריו עלי ח'מינהאי.

בראייה המהפכנית האיראנית אין משמעות לגבולות גיאוגרפיים. העומק האסטרטגי המגן על הרפובליקה האסלאמית, משתרע מאיראן במזרח עד לחופי הים התיכון במערב וכולל את עיראק, סוריה, לבנון ועד לתימן ומדינות המפרץ הפרסי בדרום.

האימפריה האסלאמית חותרת להישען על האוכלוסיות השיעיות במרחב, כאשר המרכיב הלאומי הוא חסר חשיבות בעיניה והיא מעניקה להן ביטוי אירגוני באמצעות תנועות, מפלגות ואירגונים, שייעודם הוא לאתגר את מדינות הלאום בהן הן פעילות ולהשפיע עליהן באמצעות בניית חברה אסלאמית לוחמת בעלת יכולות צבאיות שנאמנותה נתונה בלעדית למנהיג איראן, ומאפשרות לה, מעורבות פעילה בג'יהאד נגד ישראל.

לבנון היתה היעד הראשון של האימפריה האסלאמית. בעשור האחרון היא נפלה כפרי בשל לידיה של איראן. באמצעות חיזבאללה השתלטה איראן על מוסדות המדינה הלבנונית והפכה אותה למדינה כושלת, שיציבותה קרסה לתהומות של שחיתות כלכלית ופוליטית המאיימת להביא עליה חורבן. בדרך נפלו עיראק, סוריה ומתימן מנהלת איראן את המאבק בסעודיה, שעל שליטתה הלגיטימית במקומות הקדושים לאסלאם, הציגה איראן סימן שאלה.

חיזבאללה הוקמה בקיץ 1982 על ידי איראן כחוד החנית של מדיניות יצוא המהפכה האסלאמית למרחב הערבי והאסלאמי.

הבחירה בלבנון כיעד הראשון לייצוא המהפכה באה לאור שילוב נסיבות אזוריות ופנים לבנוניות. הפלישה הישראלית ללבנון, שהגיעה לראשונה לבירה ערבית, הביאה להתמוטטות הממשל המרכזי בבירות וליצירת חלל שלטוני אליו נכנסו כוחות צבאיים בינלאומיים מארה"ב, צרפת ואיטליה, שמטרתם היתה לאפשר את יציאת כוחות אש"ף מלבנון ולנסיגת ישראל מלבנון.

באיראן זיהו הזדמנות אסטרטגית לשגר כוחות לסוריה וללבנון על מנת לסייע להן במלחמה ולקחת חלק פעיל בג'יהאד נגד ישראל והמערב.

הפסקת האש שהושגה בלבנון יחד עם סירובו של האימאם ח'ומייני לקחת חלק פעיל במלחמה בחזית ללא קווי אספקה ישירים ובטוחים לכוחות, בעיצומה של מלחמה עקובה מדם עם עיראק, הביאה להחלטה איראנית להחזיר את עיקר הכוח מלבנון לחזית עם עיראק. בלבנון נותרו כ-500 אנשי משמרות המהפכה שתפקידם היה להקים כוח צבאי לתנועה שיעית חדשה שתכיר בעיקרון ואלו פקיה ובסמכותו הדתית והפוליטית של ח'ומייני.

התנועה השיעית אמל, שהוקמה ב-1975 על ידי האימאם האיראני מוסא צדר ועוזרו האיראני ד"ר מוצטפא צ'מרן, לא היתה מוכנה להחליף את נאמנותה למדינה הלבנונית בנאמנות לאיראן האסלאמית.

מוסא צדר נרצח בלוב באוגוסט 1978 בעידוד מקורבים לח'ומייני, שישה חודשים לפני שהתחוללה המהפכה האסלאמית באיראן. ד"ר מוצטפא צ'מראן, שמונה לשר ההגנה הראשון של הרפובליקה האסלאמית, נהרג בחזית עם עיראק בניסיונות שטרם הובהרו לגמרי.

בשנים הפורמטיביות שבין פברואר 1979 ליוני 1982 הפכה אמל לתנועה לבנונית חילונית, שהלכה והתנתקה מאיראן, ראתה בלבנון מולדת נצחית וסירבה להכיר בעיקרון הואלי פקיה, שדרש הכרה בסמכותו המוחלטת של ח'ומייני. לפיכך התקבלה בטהראן ההחלטה להקים תנועה אסלאמית חדשה שתהיה אלטרנטיבה לאמל ותוביל את המהפכה האסלאמית בלבנון על פי העקרונות המהפכניים של הרפובליקה האסלאמית. המשימה להקים את התנועה החדשה הוטלה על ידי ח'ומייני על מקורבו משכבר הימים, שהוכר כמומחה ללבנאט, עלי אכבאר מוחתשמי פור, שהגיע באוגוסט 1981 לכהן כשגריר איראן בדמשק.

אחת המשימות הראשונות של השגריר האיראני החדש, היתה להזמין אליו את אנשי הדת השיעים שהכירו בעיקרון הואלי פקיה והחזיקו בתפקידים מרכזיים בחיי הקהילה השיעית בבעלבכ.

כך הגיעו לדמשק צובחי טופילי, שהיה אימאם מסגד האימאם עלי, לימים המזכיר הכללי הראשון של חיזבאללה (1989-1991), עבאס מוסוי שעמד בראש החוזה על שם האימאם אלמנתט'ר, שהייתה המדרשה הדתית החשובה ביותר בלבנון, אליה הגיעו התלמידים הלבנונים שגורשו מעיראק עם עליית מפלגת הבע'ת לשלטון וכיהן כמזכיר הכללי השני (1991-1992) של חיזבאללה ומחמד יזבכ שהיה בכיר המלמדים במדרשה הדתית.

היתה זאת פגישה מכוננת שבה הודיע השגריר האיראני לאנשי הדת הלבנונים על הכוונה האיראנית להקים תנועה אסלאמית שיעית חדשה, שתאגד את כל הגורמים הלבנונים התומכים באיראן שפעלו עד אז באופן ישיר ועצמאי וללא כל תיאום ביניהם מול טהראן. לתנועה החדשה הצטרפו ראשי ארגונים שונים נוספים שפעלו בלבנון מאז שנות השבעים כמו מפלגת הדעוה, אחרים פרשו מאמל ומהתארגנויות של אנשי דת שיעים כתג'מע עלמא ג'בל עאמל.

התנאי שהתנה מוחתשמי למצטרפים החדשים היה, לפרק או לפרוש מהמסגרות הקיימות בהן פעלו ולכונן מסגרת אירגונית חדשה שבראשה עמדה מועצת השורא של לבנון (מג'לס שורא לובנאן) ובה תשעה נציגים לבנונים והיא הובלה על ידי השגריר האיראני בדמשק. תשעת הנציגים הוזמנו לטהראן לפגוש את האימאם ולהביע לו אמונים. הם אמרו לו "אנחנו מאמינים בסמכותך ובמנהיגותך. הורה לנו מה עלינו לעשות". ח'ומייני מינה את עלי ח'מנהאי שהיה אז נשיא איראן, להיות איש הקשר מטעמו לתנועה החדשה בלבנון ובכך הביע את החשיבות הרבה שהוא ייחס למפעלה בלבנון. בפגישה זאת הונחה אבן היסוד להקמת חיזבאללה.

סגל הפיקוד של משמרות המהפכה בלבנון היה אחראי על בניית המסגרת האירגונית והצבאית של התנועה החדשה. פעולתם הראשונה היתה הורדת הדגלים הלבנים שתלו תושבי בעלבכ וסביבתם על בתיהם כאות כניעה לכוחות הישראליים והחלפתם בדגלים אדומים, דגלי הג'יהאד והמלחמה.

שני המפקדים הראשונים של משמרות המהפכה אחמד מותוסיליאן ומחליפו מנצור קוצ'ק מוחסיני שימשו זמן קצר בתפקידם. הראשון נחטף ב-5 ביולי 1982 בדרכו מבעלבכ לבירות והוצא להורג על ידי הכוחות הלבנונים הנוצרים, יחד עם מיופה הכוח האיראני בבירות ושני מלווים, ימים ספורים לאחר הגעתו ללבנון ומחליפו הוחזר לאיראן יחד עם עיקר הכוח של משמרות המהפכה גם כן ימים ספורים לאחר שמונה.

בלבנון נותר אחמד כנעאני לפקד על הכוחות, אך גם הוא סיים את תפקידו לאחר זמן קצר. חוסין דהקאן, מונה למפקד הרביעי של משמרות המהפכה בלבנון והיה אחראי על הקמת מחנות האימונים של חיזבאללה בג'נתא שבאזור בעלבכ. תקופת האימונים ארכה כשלושה חודשים ובכל מחזור התאמנו 180 מתגייסים. תנאי הקבלה היו בסיסיים: המגויסים היו עד גיל 25 ונאמנות מוחלטת לואלי פקיה. עבאס מוסוי שהתגייס למחזור הראשון סיפר:

...כאשר התאמנתי בקורס הראשון של משמרות המהפכה חשבתי שהגעתי לאסלאם האמיתי... בית הספר של משמרות המהפכה הוא זה שהפך את הנוער המוסלמי לנוער השואף למות מות קדושים ולכן לא הופתענו כלל כאשר צעיר מוסלמי בלבנון... צחק למוות כאשר נשא עליו מטען גדול של חומר נפץ. זהו בית ספרם של משמרות המהפכה. אומנות השאהדה ואומנות העימות עם האויב הישראלי קיימות בזכות משמרות המהפכה ובזכות דמם של בני משמרות המהפכה...

תחת פיקודו של חוסין דהקאן הוקמה מפקדה מרכזית למשמרות המהפכה ולמתנדבים הלבנונים, שפעלה במסגד האימאם עלי בבעלבכ.

בספטמבר 1983 השתלטו משמרות המהפכה על מחנה שיח' עבדאללה שהיה הבסיס המרכזי של צבא לבנון באזור בעלבכ. שלושה אנשי דת צעירים: עבאס מוסוי, מוחמד יזבכ וחוסן נצראללה צעדו בראש תהלוכת המונים למחנה וניהלו בו את תפילת יום השישי. למפקד המחנה ולחייליו יעצו אנשי הדת הצעירים "לעמוד לרשות העם ולסרב לפקודות ולהוראות הניתנות בבית הלבן ובתל אביב". המפקד הלבנוני ופיקודיו התפנו מהמחנה. על שער הכניסה אליו תלו בעליו החדשים כרזה מאירת עיניים שבה הבהירו את מטרותם: "שחרור מחנה שיח' עבדאללה על ידי המוני חיזבאללה, צעד ראשון לשחרור משלטון הפלנגות". מחנה שיח' עבדאללה הפך למחנה האימאם עלי ולמפקדה הראשית של משמרות המהפכה והכוח הצבאי של חיזבאללה, ממנו יצאו הפעולות האלימות נגד המערב וישראל.

טבילת האש הראשונה של תומכי ח'ומיני בלבנון היתה בניסיון לעצור את התקדמות הצבא הישראלי שנע לכיוון ביירות באזור ח'לדה. קבוצת צעירים שיעים בת פחות מ-50 לוחמים ארבו לכוחות הישראליים. היו ביניהם גם תומכי אמל ואלדעוה והם פעלו בשיתוף פעולה עם ארגונים פלסטיניים. ההצלחות הצבאיות לא היו מרשימות במיוחד לאור היכולת המוגבלת לפגוע בשריון הישראלי ששעט לכיבוש ביירות. למרות זאת הם הצליחו להשתלט על שריונית ישראלית ולהסיעה במצעד ניצחון לבסיסם. הקרב על חלדה נחשב למיתוס היסוד של "ההתנגדות האסלאמית" וזכה לתיאורי גבורה של לוחמיה. בראשם עמדו שלושה שעתידים להקים את הכוח הצבאי והמבצעי של חיזבאללה: עמאד מוע'ניה מוצטפא בדר א-דין ועלי דיב, שעל גבורתו בקרב זכה לכינוי המבצעי "אבו חסן סלאמה" שניתן לו על ידי יאסר ערפאת, על שמו של הבולט שבאנשי המבצעים של הפת"ח עליו חסן סאלמה שחוסל על ידי ישראל. עמאד מוע'ניה ומוצטפא בדר א-דין נפצעו בקרב. הראשון קל והשני קשה. הוא איבד את היכולת ללכת באופן יציב.

השלושה הכירו במחנות האימונים של פת"ח במחצית השנייה של שנות השבעים. עלי דיב היה המדריך הצבאי של השניים, הוא גדל בפת"ח. מפקד המחנה שקיבל את עמאד מוע'ניה היה אניס נקאש, שגויס על ידי המודיעין האיראני ונשלח ב-1980 לפריז כדי להתנקש בחייו של שאהפור בחתיאר, ראש ממשלת איראן האחרון של השאה. כשפרצה המהפכה האסלאמית כמה חודשים קודם לכן, הציג אניס נקאש את עמאד מוע'ניה בפני נציגי המודיעין האיראני בביירות. בשגרירות האסלאמית החדשה מונה מוחמד צאלח חוסייני, עיראקי ממוצא איראני, שהיה איש הקשר בין ח'ומייני ליאסר ערפאת והכיר מקרוב את עמאד מוע'ניה, לנציג משמרות המהפכה בביירות.

אמו של עמאד מוע'ניה שנולד ב-1962 התפללה שבנה יהיה איש דת ויתחנך במדרשות הדתיות היוקרתיות של נג'ף. הוא למד שיעורי פיקה כבר בהיותו בן 10 ובגיל צעיר בילה זמן ממושך במסגד של מוחמד חוסיין פד'לאללה. אך עמאד מוע'ניה ראה את ייעודו במאבק המזויין נגד ישראל. ב-1980 ניצל פאדלאללה מניסיון התנקשות בחייו. שליחים של המודיעין העיראקי ניסו לחסלו בשל מעורבותו בחתרנות מפלגת הדעוה העיראקית נגד משטר צדאם חוסין. בעקבות הארוע הקים עמאד מוע'ניה יחד עם קבוצה קטנה שגיבש יחידת אבטחה שנועדה לשמור על מי שיהפוך לדמות הרוחנית המרכזית של הרדיקלים השיעי בלבנון ומנסח תפיסת הפעלת הכוח באסלאם השיעי.

ב-1980 ליווה עמאד מוע'ניה את פדלאללה ומשלחת אנשי דת לבנונים לביקור ראשון באיראן המהפכנית. הוא הפך לבן בית באגף המבצעי של השגרירות האיראנית בביירות. כשנחטף מפקד משמרות המהפכה הראשון בלבנון ביולי 1982 היה זה עמאד מוע'ניה שהביא את הבשורה הרעה לשגרירות האיראנית בביירות וזמן קצר לאחר מכן התייצב מוע'ניה בפני מחליפו בבעלבכ, מנצור קוצ'ק מוחסייני והציע לחטוף את נשיא האוניברסיטה האמריקנית בביירות, דיוד דודג', כקלף מיקוח להחלפת החטופים האיראנים. דיוד דודג' נחטף על ידי מוע'ניה והובא לבעלבכ וממנה הועבר לדמשק

ולטרהאן. היתה זאת החטיפה הראשונה אך לא האחרונה שביצע מוע'ניה בשירותה של איראן.

ב-11 בנובמבר 1982 ב-07:20 נשמע פיצוץ עז במפקדת המושל הצבאי הישראלי בצור. הבניין התמוטט על יושביו. 76 חיילים ואנשי שירות הביטחון הכללי נהרגו וכן 15 לבנונים ששהו במבנה. ועדת חקירה צבאית בראשות אלוף מאיר זורע קבעה שהאסון נגרם כתוצאה מפיצוץ בלוני גז שהיו בבניין. העובדות היו אחרות. מכונית פיג'ו 504 לבנה נהוגה בידי מתאבד בשם אחמד קציר פרצה את שער המחנה ופוצצה אותו. היתה זאת הפעם הראשונה שפעולת התאבדות בוצעה נגד ישראל בלבנון. היא תוכננה לפרטי פרטים על ידי עמאד מוע'ניה. הוא גייס את המתאבד והשתמש במכוניתו של ידידו עלי דיב, שהוטמנו בה כמויות גדולות של חומר נפץ. מקור חומר הנפץ היה בפת"ח. חליל אלוזיר (אבו ג'יהאד) הורה בטרם יצאו כוחות אש"פ מביירות בספטמבר 1982, להעביר חלק ממחסני הנשק וחומרי הנפץ לעמאד מוע'ניה, אותו הכיר בעת שמוע'ניה התאמן בפת"ח, שעל פי הביורגריה הרשמית שלו הצטרף ליחידת העילית של כוח 17 בעת שאבו ג'יהאד עמד בראש הזרוע הצבאית של הפת"ח. לאבו ג'יהאד כמו גם ליאסר ערפאת היה יחס מועדף לצעיר השיעי שהפגין מסירות לג'יהאד נגד ישראל והמערב.

עמאד מוע'ניה לא הכיר את אחמד קציר. בן משפחתו של המתאבד הכיר ביניהם. היה צורך לקבל היתר הלכתי לביצוע הפעולה. לא ניתן היה לבצעה ללא פסק הלכה (פתוה) מסמכות דתית עליונה כפי שניסח זאת לימים איתאללה חסן טראד.

...לבנון שוחררה בפעולות של הקרבה עצמית (אסתשהאד) בלבד. והיחיד שנתן את ברכתו להן היה האימאם ח'ומייני... שלח אלי מכתב ובו כתב אני מקלד (מחקה) של האימאם ח'ומייני, גמרתי אומר לבצע אסתשהאד ולפגוע באויב. ואני עניתי לו (בחיוב) על סמך פסיקותיו של המרג'ע תקליד שלו, האימאם חומיני.

במשך מספר ימים צפה עמאד מוע'ניה על המפקדה הישראלית ולמד את ימי השגרה שלה, כיצד מתנהלים סידורי השמירה ובעיקר באיזה שעות נמצא במחנה המספר הגדול ביותר של חיילים. ביומיים שקדמו לפעולה אירחה אמו של מוע'ניה בביתה הכפרי בטיר דיבא שבסמוך לצור את בנה ואת אחמד קציר, האכילה אותם ונתנה להם מקום לינה. יום לפני הפעולה הורה עימאד מוע'ניה לאמו ולבני המשפחה לעזוב את הכפר ולעבור לביתם בביירות. השניים יצאו לדרכם. עמאד מוע'ניה עקב מקרוב אחר הביצוע המוצלח של הפעולה. זהותו של אחמד קציר הוסתרה במשך שנתיים וחצי כדי לא לפגוע במשפחתו. אמו חשבה שהוא יצא לביירות ושם נעלם.

כשפורסמה זהותו הפך, אחמד קציר, לגיבור בלבנון ובאיראן. חיזבאללה פרסמה בביטאונה הרשמי, אלעהד, תמונות ענק של הצעיר השיעי כשדמותו עולה מתוך ההריסות של המפקדה הצבאית הישראלית. לבית משפחת קציר בדיר קאנון אלנהאר, כפר נידח בדרום לבנון, הגיעה תעודת כבוד ממפקד האומה האסלאמית. על התעודה התנוססו

דיוקנו של האימאם ח'ומיני וסימלה של הרפובליקה האסלאמית, שבה הועלה על נס פעולת בנה. בטהראן נחנך יד זיכרון לזכרו של גיבור האסלאם עליו נחרטה תמונתו ותוארה תפארתו בשפות הערבית והפרסית. מוחתשמי פור ונציג חיזבאללה בטהראן הסירו מעליו את הלוט. מאוחר יותר זכתה משפחת קציר לכבוד וליקר גם בחיזבאללה. אחיו של "השהיד הראשון", מוחמד ג'עפר קציר, טיפס גבוה לעמדות הפיקוד בחיזבאללה והיה אחראי על העברות הנשק האיראני מסוריה ללבנון ואח אחר, חסן קציר, נישא לביתו של חסן נצראללה והיה אחד מאנשי הקשר הקרובים לצמרת משמרות המהפכה. עמאד מוע'ניה עצמו זכה לתהילה בטהראן. הוא הוכיח יכולת מבצעית מרשימה ובה בעת הצליח לשמור על אלמוניות מוחלטת. עד לנסיגה הישראלית מלבנון ב-2000, ביצעה חיזבאללה 12 פעולות התאבדות נגד יעדים ישראלים בלבנון. צילומי הווידאו בהם צולמו המתאבדים מקריאים את צוואותיהם לפני יציאתם לפעולה, נשלחו לטהראן. האימאם ח'ומיני ביקש לראותם. הוא צפה בכל אחד ואחד מהם והושפע עמוקות. בכל תקופת שהותה הארוכה בלבנון, לא הצליחה ישראל להתמודד ולסכל פעולות מסוג זה. ההצלחה של עמאד מוע'ניה בצור הובילה אותו ולביצוע פעולות התאבדות בבירות, שהקשים שבהם היו נגד השגרירות האמריקאית באפריל 1983 ונגד מפקדות המרינס וכוח הצנחנים הצרפתי בבירות באוקטובר 1983. עמאד מוע'ניה פעל בחשאי מוחלטת. הוא הקים יחידת מבצעים שפעלה תחת השם הג'יהאד האסלאמי, שפעלה מחוץ למסגרת האירגונית של חיזבאללה ופעלה בזיקה ישירה לארגוני המודיעין והמבצעים של משמרות המהפכה. חוסיין דהקאן, מפקד משמרות המהפכה בלבנון, זיהה את יכולותיו המבצעיות כשחטף מוע'ניה את דיויד דודג'. המפקד האיראני אסף את מוע'ניה תחת כנפיו. ב-24 אוקטובר 1983 שוגרו שני מתאבדים למשימות חייהם האחרונות. שתי המפקדות פוצצו בהפרש זמנים קצר. כשעזבו הכוחות הבינלאומיים את בירות מנוצחים, התקבל עמאד מוע'ניה בטהראן כגיבור.

ב-1985 נסוגה ישראל לאזור הביטחון בדרום לבנון. עבאס מוסוי התמנה למפקד הצבאי של ההתנגדות האסלאמית בדרום. המאבק של חיזבאללה לסילוק ישראל מלבנון התגבר, הכוח הצבאי של חיזבאללה השתפר.

חיזבאללה בנה מסגרות צבאיות חדשות ולוחמים של חיזבאללה עברו אימונים באיראן. נלמדו שיטות לחימה והפעלת אמצעי לחימה. מפקדים ולוחמים של חיזבאללה לקחו חלק במלחמה בחזית עם עיראק, במהלכה הושם דגש מיוחד על כיבוש יעדים מבוצרים. בחיזבאללה זיהו נקודת תורפה בהגנה על המוצבים הקדמיים שהוחזקו על ידי צבא דרום לבנון בפיקודו של אנטואן לחד. בצד"ל היו עיקר החיילים שיעים, לחלקם בני משפחה בחיזבאללה. המפקדים היו ברובם הגדול נוצרים. הרכב עדתי בעייתי בחברה רב-עדתית שבה מתמודד כוח צבאי מול גרילה.

בחיזבאללה ייחסו חשיבות מיוחדת למלחמה הפסיכולוגית ולקרב על התודעה. לצד הרובה הוצמדה מצלמה. הוקמה יחידת מלחמה תודעתית, שתפקידה היה לצלם את

ההצלחות הצבאיות, בעיקר אם הונף דגל חיזבאללה על מוצב שנכבש ולו לרגע. המוצבים של צד"ל היו הראשונים לספוג אש.

היעד היה למוטט את קו המוצבים החודרים ולהביא לנטישת החיילים השיעיים, שהמוטיבציה העיקרית שלהם היתה תשלום כספי. במקביל, לפגוע בתנועה של הכוחות הישראליים באזור הביטחון, שבו התנהל עיקר המאבק. בחיזבאללה לא סימנו את הישובים בצד הישראלי של הגבול כיעד לתקיפה. בשונה מהמאבק של הארגונים הפלסטינים, המטרה האסטרטגית של חיזבאללה בשנים אלה היתה להוציא את הצבא הישראלי מלבנון.

ב-16 פברואר 1992 חיסלה ישראל את מנהיג חיזבאללה, עבאס מוסוי בעת ביקור בעיירה ג'בשית שם נערכה אזכרה שנתית לע'ראב חרב, אימאם שיעי שהוביל את המאבק בישראל בדרום לבנון. הפעולה הייתה החסרת תבונה. מאחוריה עמדו ראש אמ"ן, האלוף אורי שגיא והרמטכ"ל רא"ל אהוד ברק. ההחלטה התקבלה בניגוד להמלצות גורמי ההערכה המודיעינית ומבלי שנבדקו כל המשמעויות של הפעולה. המלצת גורמי ההערכה היתה לעקוב אחר ביקור עבאס מוסוי ולאסוף מודיעין שיאפשר לחטוף אותו כאשר יגיע לטכס האזכרה בשנה הבאה, כדי להחליפו בנווט חיל האוויר, רון ארד, שהיה שבוי בידי חיזבאללה והועבר למשמרות המהפכה.

תגובת חיזבאללה היתה קטלנית. נחצו בה שני קווים אדומים. בו ביום שיגרה חיזבאללה עשרות רקטות לתוך שטח ישראל לאורך כל גזרת הגבול מקריית שמונה ועד נהריה. היתה זאת הפעם הראשונה שחיזבאללה שיגרה רקטות לתוך שטח ישראל. עד אז היא הקפידה לשגר רקטות לאזור הביטחון בלבד.

ב-17 במרץ 1992 התפוצצה מכונית תופת נהוגה בידי מתאבד שיעי לבנוני בשגרירות ישראל בארגנטינה. היתה זאת הפעם הראשונה שחיזבאללה פגעה ביעד ישראלי בחוץ לארץ. הפעולה תוכננה ובוצעה על ידי עמאד מוע'ניה והמודיעין האיראני. כשנה וחצי לאחר מכן בליל 2- ביוני 1994 תקף חיל האוויר הישראלי מחנה אימונים של חיזבאללה בעין דרדרה ליד בעלבכ, בעת שכ-150 מתגייסים של חיזבאללה נמו את שנתם. הפגיעה היתה קשה. למעלה מ-40 אנשי חיזבאללה נהרגו, מספר הנפגעים הגדול ביותר של חיזבאללה בפעולה ישראלית אחת.

שישה שבועות לאחר מכן ב-13 ביולי 1994 באה הנקמה. גם היא מחוץ ללבנון ושוב בארגנטינה. גם הפעם עמד מאחורי התכנון והביצוע עמאד מוע'ניה שהסתייע בשלוחת המודיעין של איראן בארגנטינה. בשתי הפעולות הבהירה חיזבאללה שפגיעה קשה בה תביא לנקמה שתחרוג מכללי העימות בלבנון. ארגנטינה נבחרה בשל התשתית המבצעית שבנה עמאד מוע'ניה בסיוע המודיעין האיראני, שנשענה על אוכלוסייה שיעית לבנונית אוהדת לחיזבאללה.

בעקבות ירי רקטות של חיזבאללה לתוך שטח ישראל והפרות חוזרות ונשנות מצד חיזבאללה של ההבנות שהושגו בין הצדדים, יצאה ישראל ב-11 באפריל 1996 למבצע גדול ממדים בלבנון - "מבצע ענבי זעם".

המבצע כלל פגיעה קשה בתשתיות המדינה הלבנונית והפעלת כוח אש בעוצמה רבה, כולל תקיפות אוויריות של יעדי חיזבאללה בביירות. תקלה מבצעית גרמה לטעות ישראלית. מטח פגזים שנועד לאפשר חלוץ של כוח ישראלי שהותקף, נפל סמוך למחנה של האו"ם, שבו מצאו מקלט אזרחים לבנונים. חיזבאללה דיווח בהפרזה ש-102 אזרחים, ביניהם נשים וילדים, נהרגו ו-100 נפצעו, מתוכם 4 חיילי או"ם. ישראל הפסיקה את המבצע לאחר שארצות הברית וסוריה גיבשו מסמך הבנות שקבע שישראל וחיזבאללה לא יתקפו בטילים ובכל נשק אחר, אזרחים בשני הצדדים.

המפקד הצבאי של חיזבאללה היה מוצטפא בדר א-דין, שמונה לתפקידו שנה קודם לכן. הוא זכה לשבחים מחסן נצראללה על פיקודו על מה שנקרא בחיזבאללה מלחמת אפריל 1996. לימים יטען נצראללה שבראשית המבצע תקף חיל האוויר הישראלי את מפקדת חיזבאללה בדאחיה במטרה לפגוע בדר א-דין. טיל ששוגר מאחד המטוסים פגע בחדר הסמוך לחדר שבו שהה המפקד הצבאי של חיזבאללה. בדר א-דין ניצל. בנרטיב של חיזבאללה היתה מלחמת אפריל 1996 הצלחה גדולה.

ההבנות שהושגו בסיומה היו בעיניה המפתח לנסיגה הישראלית מלבנון ארבע שנים מאוחר יותר.

בליל 5 בספטמבר 1997 ארב כוח מיוחד של חיזבאללה לכוח קומנדו של שייטת 13 של חיל הים הישראלי שנחת באזור הכפר אנצריה על מנת להניח מטענים על מנת לפגוע בפעיל מבצעי של חיזבאללה. התוצאה היתה קטלנית. 11 לוחמים ובהם מפקד הכוח סגן-אלוף יוסי קורקין נהרגו.

בישראל הוקמו מספר ועדות חקירה כדי לקבוע את סיבת הכישלון. ועדת החקירה הראשונה, בראשות אלוף גבי אופיר, קבעה כי הכוח הישראלי נתקל במארב אקראי של חיזבאללה שהביא להתפוצצות המטענים שנשאו חלק מהלוחמים הישראליים על גבם. הדגש במסקנות ועדת החקירה היה על המארב האקראי, איש לא האמין שלחיזבאללה היה מידע מוקדם על הגעת כוח העילית הישראלי.

בספטמבר 1998 בציון שנה לפעולת אנצריה רמז חסן נצראללה שלחיזבאללה היה מידע מודיעיני מוקדם על הגעת הכוח הישראלי. הוא סרב לחשוף אותו. היה זה חלק ממלחמה פסיכולוגית שהפעילה חיזבאללה שתוכננה ושוכללה על ידי מוצטפא בדר א-דין. היה זה אחד המבצעים החשובים של חיזבאללה. נצראללה פגש אישית את לוחמי הכוח ששבו מהמבצע והעניק לכל אחד מהם ספר קוראן.

באוגוסט 2010 חשף חסן נצראללה את המידע המודיעיני. היה זה כחמש שנים לאחר רצח ראש ממשלת לבנון רפיק חרירי, שחיזבאללה הואשמה בביצועו. נצראללה הכחיש זאת מכל וכל. הוא האשים את ישראל ברצח. לחיזוק טענתו הוא פרש בהרחבה מידע מודיעיני לרבות על היכולות הטכנולוגיות של ישראל, שהצטברו אצל חיזבאללה ושירותי המודיעין של לבנון על הפעילות החשאית של ישראל בלבנון.

נצראללה חשף שחיזבאללה הצליחה לקלוט שידורים של צילומי אוויר, שצולמו על ידי מטוסים ללא טייס של ישראל, שצילמו מספר יעדים בדרום לבנון בסמוך לכפר אנצריה.

הוא ציין כי השידורים הועברו בשידור ישיר למרכז מבצעים בישראל והם לא היו מוצפנים כפי שחשב המודיעין הישראלי.

האיראנים סיפקו לחיזבאללה את הציוד המתאים והוא הופעל ידי אנשי חיזבאללה שלמדו בבתי ספר ובמוסדות טכניים בלבנון. הבלוט שבהם היה חסאן לקיס, ידיד קרוב של נצראללה והאחראי על הפיתוחים הטכנולוגיים של חיזבאללה. השידורים נקלטו במפקדת החיזבאללה בזמן אמת ופוענחו. מהם ניתן היה להבין מהו היעד שאליו מתכננת ישראל להגיע. מוצטפא בדר א-דין פרס את כוחותיו במארבים שארבו לכוח הישראלי במשך מספר שבועות, כיון שתאריך המבצע לא היה ידוע.

הם רשמו הישג מבצעי חשוב. ראש הממשלה, בנימין נתניהו, אמר אז "זוהי אחת הטרגדיות הנוראיות שקרתה לנה אי פעם. איבדנו ממיטב חיילינו. קרו מספר טרגדיות בעבר, אך מעולם לא ראיתי טרגדיה מסוג זה".

באמצע שנות התשעים עקבה חיזבאללה בדאגה אחר ההתפתחויות המדיניות במסגרת תהליך השלום, תחילה בין ישראל והפלסטינים בעקבות הסכמי אוסלו ולאחר מכן לאחר המשא ומתן בין ישראל לבין סוריה.

האווירה בלבנון היתה שארצות הברית הצליחה להביא להתקרבות ממשית בין הצדדים ובעקבותיה תיסוג ישראל מרמת הגולן תמורת הסכם שלום עם מרכיבי נורמליזציה עם סוריה.

בחיזבאללה חששו שהסכם בין ראש ממשלת ישראל, יצחק רבין ונשיא סוריה, חאפז אסד כבר סוכם. חסן נצראללה ציין שבחיזבאללה התקיימו דיונים פנימיים בהם אף עלו תהיות באשר להמשך השימוש בשם חיזבאללה כשמה של התנועה, או שמא לאמץ שם חדש שיתאים יותר למציאות החדשה. יתר על כן, חלק מבכירים בחיזבאללה ובראשם עמאד מוע'ניה היו ברשימה השחורה של ארצות הברית ולפיכך עלתה השאלה בצמרת חיזבאללה, אם עליהם לעזוב את לבנון לאיראן.

באוקטובר 1995 יצאה הנהגת חיזבאללה לפגוש את מנהיג איראן, חמנהאי בטהראן, כדי לשאול אות פיו. "הוא היה מאוד סבלני כלפינו", סיפר נצראללה. "העלינו נושאים רבים וחברי ההנהגה הציעו הצעות שונות; ח'מנהאי הקשיב לכל הדברים". הבכירים האיראנים שהשתתפו בפגישה חשבו פה אחד וללא יוצא מן הכלל שהשיחות בין סוריה וישראל יסתיימו בהסכמה. ואז אמר ח'מנהאי, "טוב שאתם לוקחים בחשבון את התרחיש הגרוע ביותר, עליכם להמשיך להתנגד, להכפיל את מאמצים. אל תחששו שיהיה הסכם שלום בין ישראל וסוריה".

כל הנוכחים בפגישה ציין נצראללה, הלבנונים והאיראנים נדהמו מהערותיו הנחרצות של ח'מנהאי. הוא סיכם ואמר "תשכחו מזה (שיהיה הסכם שלום) והמשיכו לעשות את מה שאתם יודעים לעשות טוב יותר וחזק יותר".

נצראללה כמו גם הנהגת חיזבאללה היה מופתע מהנחרצות של מנהיג איראן. הם חזרו ללבנון והמשיכו לפעול על פי הנחיות ח'מנהאי. שבועיים לאחר הביקור בטהראן נרצח יצחק רבין בכיכר העיר בתל אביב.

ב-1998 מינה ח'מנהאי את קאסם סולימאני למפקד "כוח קודס" במשמרות המהפכה. הוא החליף את אחמד וחידי שמילא תפקיד מרכזי בתכנון הפיגוע בבניין AMIA בארגנטינה יחד עם עמאד מוע'ניה ומונה לסגן שר ההגנה ולאחר מכן לשר ההגנה של איראן. קאסם סולימאני הגיע ללבנון מהחזית עם עיראק כדי לפגוש לראשונה את חסן נצראללה. השניים לא הכירו קודם לכן. אחת ההחלטות הראשונות שקיבלו הייתה לאחד את שני התפקידים זה של המפקד הביטחוני וזה של המפקד הצבאי בהם החזיקו בנפרד עמאד מוע'ניה ומוצטפא בדר א-דין, שהיו כפופים כל אחד ישירות לחסן נצראללה, לתפקיד אחד שנקרא עוזר לג'יהאד של מנהיג חיזבאללה ואותו קיבל עמאד מוע'ניה, שהפך למעשה למפקד על כל הנושאים הצבאיים והביטחוניים של חיזבאללה. בפגישה הראשונה של חסן נצראללה וקאסם סולימאני השתתפו גם עמאד מוע'ניה, מוצטפא בדר א-דין ומפקדים נוספים, וניכר היה שנוצרה "הרמוניה רוחנית כאילו הכרנו כבר עשרות שנים" העיד נצראללה. סולימאני הפך את לבנון למפקדה משנית והיה מגיע לביירות על בסיס קבוע כל שבועיים שלושה ושהה בה במשך ימים. לפעמים היה יורד לדרום לבנון לפגוש את הלוחמים בחזית. בחיזבאללה חששו לביטחונם וניסו לשכנעו לא לרדת לקרבת הגבול עם ישראל אך הוא התעקש.

היחסים בין המפקד האיראני לנצראללה וצוותו הקרוב היו מעבר ליחסי עבודה וחרגו לתחום הידידות האישית בעיקר עם עמאד מוע'ניה, שבביתו התארח סולימאני ואת משפחתו הכיר מקרוב. היתה לכך השפעה רבה על עומק הסיוע שהחלה חיזבאללה לקבל מאיראן. מ-1985 ועד 1998, השנה שבה התמנה סולימאני לפקד על "כוח קודס", היחסים בין חיזבאללה לאיראן התפתחו באיטיות ובהתאם ליכולות הצבאיות כמו גם כוח האדם המוגבל שחיזבאללה העמידה למשימות הצבאיות. כאשר סולימאני ומוע'ניה התמנו לתפקידם ב-1998, נפתחו הדלתות לרווחה וסיוע צבאי מוגבר החל זורם מאיראן לחיזבאללה שטייבה מאוד גם את יכולת האימונים של היחידות המיוחדות של חיזבאללה. בסוף 1999 יצא חסן נצראללה מלווה לראשונה ב-50 ממפקדי השדה של חיזבאללה ובראשם עמאד מוע'ניה לפגישה עם ח'מנהאי והצמרת האיראנית. "באותה עת לא חשבנו שישיראל תיסוג מלבנון ב-2000" העיד חסן נצראללה. "לא היינו בטוחים והנחנו שלא סביר שישיראל תיסוג ב-2000 מבלי שתכפה תנאים מוקדמים".

ההערכה בחיזבאללה היתה שישיראל לא תיסוג תחת לחץ צבאי מחשש שתהיה לכך משמעות אסטרטגית החורגת מהזירה הלבנונית ושתהיה לה השפעה על יצירת מציאות אזורית חדשה. מחשבה זאת הציג נצראללה לח'מנהאי וציין כי חיזבאללה תזדקק לזמן נוסף ולמבצעים נוספים כדי להביא לנסיגה ישראלית ללא תנאים מוקדמים. ח'מנהאי הקשה ושאל "מדוע אנחנו חושבים כך?", ציין נצראללה. אחרי הסברים ארוכים של נצראללה ואנשיו שישיראל לא תעשה זאת בין היתר כדי לא ליצור תקדים מול הפלסטינים, לפיו היא נסוגה תחת אש ולא במסגרת משא ומתן, המליץ ח'מנהאי לאורחיו, לחשוב ברצינות אחרת. הוא דרש מהם להמשיך בפעילות הצבאית ולתכנן את העתיד כדי להביא את ישראל לסגת מלבנון תוך נקיטת צעדים צבאיים, הסברתיים ומדיניים. "היינו

מופתעים לשמוע דברים אלו" ציין נצראללה. "כיוון שכולנו האמנו שאהוד ברק שזה עתה זכה בבחירות לא יממש את הבטחתו לסגת בגלל שהתנאים שהציב לכאורה, ללבנון ולחיזבאללה, לא מומשו. זה נראה לנו לא חכם ולא הגיוני".

לאחר הפגישה הרשמית הוזמנה משלחת חיזבאללה בערב לביתו של ח'מנהאי. נצראללה, מוע'ניה ומפקדי השדה המוצבים בחזית עם ישראל לבושים במדי צבא וכאפיות לצווארם, שנראו כמו לוחמים איראניים בחזית, הוכנסו לאולם גדול שבו נערכה תפילה בראשה עמד ח'מנהאי. בסיומה, פנה ח'מנהאי לברך את האורחים. הוא ביקש ממלווי לזוז הצידה ופנה לנצראללה: "אני כאן כדי להאזין לך". ברגע זה אחד ממפקדי חיזבאללה התקרב לח'מנהאי ונישק את ידו. ההתרגשות היתה גדולה ועצומה, חלק ממפקדי השדה הקשוחים החלו לבכות ואחרים לא הצליחו לעמוד על רגליהם. לאט לאט הם התקרבו לח'מנהאי, אחד נשק את ידו וכאשר התכופף כדי לנשק את רגליו של ח'מנהאי, מנהיג איראן לא התיר לו. הוא נסוג אחורנית וביקש מנצראללה להושיב אותם ולהרגיע אותם, כדי שניתן יהיה לקיים עמם שיחה.

ח'מנהאי נשא דברים בפרסית ונצראללה תרגם לערבית. "אתם תנצחו, הניצחון קרוב יותר ממה שאנשים חושבים". הוא הצביע על נצראללה, כיוון שהוא אמר שאין זה סביר שישראל תיסוג בתנאים אלה, והוסיף "כל אחד מכם יראה את הניצחון בעיניו ואתם תנצחו".

במאי 2000 נסוגה ישראל מלבנון ללא כל תנאים עד לגבול הבינלאומי. היתה זאת הפעם הראשונה שישראל נסוגה מטריטוריה ערבית תחת אש וללא הסכם הפסקת אש או הסדר מדיני כלשהו. חסן נצראללה הפך לגיבור לאומי בלבנון ובעולם הערבי והאסלאמי. הוא נתפס כממשיכם של עבד אל נאצר וצאלח אל דין. בטהראן התקבל נצראללה כגיבור האסלאם. האימאם האיר לו פנים. המפקדים הצבאיים של חיזבאללה ובראשם עמאד מוע'ניה שהתלוו לנצראללה בראשית 2000 הפכו לסמל ניצחון האיסלאם על ישראל. נסיגת הכוחות הישראליים נמשכה זמן קצר. קדמו לה פינוי המוצבים הקדמיים שהוחזקו על ידי צד"ל, אותם תקפה חיזבאללה באש במטרה לפורר את המסגרות העדתיות שהרכיבו אותו.

עמאד מוע'ניה פעל מחדר מבצעים שהוקם בסמוך לאחד הכפרים השיעים ופקד אישית על כוחות חיזבאללה שהשתלטו על המוצבים שננטשו. ביסוד התכנית האסטרטגית של עמאד מוע'ניה עמד הרצון למנוע פגיעה באוכלוסייה הלבנונית בעת נסיגת הכוחות הישראליים וצד"ל. מפקד הדרום של חיזבאללה נביל קאוק, היפנה את האוכלוסייה השיעית לרדת דרומה ולחזור לכפרי הולדתם ובאותה עת דאג שחיי ורכוש התושבים הנוצריים באזורים ששוחררו כמו גם משפחות אנשי צד"ל שנשארו, לא ייפגעו. לוחמי חיזבאללה נצטוו לא לבצע פעולות נקם וביזה. בחיזבאללה ראו חשיבות להחזיר את החיים האזרחיים למסלולם במהירות האפשרית.

התמונות ששידרו אמצעי התעמולה של חיזבאללה הראו את מנוסת הכוחות הישראליים ואת שיירות משפחות אנשי צד"ל שהצטופפו ליד גדר הגבול וביקשו להיכנס לישראל. דגלי חיזבאללה התנוססו בכל דרום לבנון.

ישראל נסוגה לגבול הבינלאומי, אולם חיזבאללה לא הכירה בקו הגבול החדש, שכן ישראל הותירה בידה את אזור חוות שבעא שהיו בריבונות סורית. השטח נותר במחלוקת בין חיזבאללה וישראל ושימש עילה להמשך הג'יהאד נגד ישראל.

מספר חודשים אחרי הנסיגה הישראלית יצא נצראללה לפגוש את ח'מנהאי בטהראן. "מנהיג איראן היה מאוד מאושר מהניצחון", ציין נצראללה. "דיברנו על העתיד וח'מנהאי אמר לי שלישאל נותרו 25 שנים להתקיים". נצראללה לקח דברים אלה ברצינות רבה וניסה להסביר את הרצינול המגוחך שמאחוריהם.

באוקטובר 2000 חטפה חיזבאללה שלושה חיילים ישראלים שנעו על ציר המערכת. חסן נצראללה המתין לתגובה הישראלית שלא אחרה לבוא, אך עד מהרה הופתע מדלות עוצמתה. בראייתו היתה התגובה הישראלית ללא כל יחס לאיומי הרהב ולאזהרות שהשמיעו מנהיגיה קודם לנסיגה ולאחריה. נצראללה התחזק באמונתו כי החברה הישראלית בנויה מ"קורי עכביש" ומנהיגיה הלומים בהלם לבנון, המונע מהם להפעיל את מכונת המלחמה הישראלית מחשש להתבוסס ב"בוץ הלבנוני".

נצראללה הקשיב בהשתאות לקולות בישראל לפיהם "איפוק הוא עוצמה". ושפסף את עיניו בפליאה למראה חיילים ישראלים נרגמים באבנים המושלכות מעבר לגדר והמוצאים מחסה בכלובים מיוחדים שנועדו להגן עליהם.

עלי ח'מנהאי הורה להגביר את המעורבות האיראנית בלבנון ולחיזבאללה אפשר לצעוד צעד נוסף לאחור שאישר לה להצטרף לפרלמנט הלבנוני ב-1992 ולהצטרף לממשלת לבנון החדשה, שקמה בעקבות יציאת הכוחות הסורים מלבנון ב-2005, בעקבות רצח ראש ממשלת לבנון רפיק חרירי.

חיזבאללה שיגרה שני שרים מטעמה לממשלה החדשה בעיקר כדי לשמור על כוחה הצבאי. היא נשארה המפלגה היחידה בלבנון שהחזיקה צבא. חיזבאללה ניצלה את חוקי המשחק הפוליטיים החדשים על מנת להשתלט על מוסדות המדינה הלבנונית. לבנון הפכה למדינה כושלת.

איראן החליפה את סוריה בקביעת גורלה של לבנון. כל ההצטרות של נצראללה לפיהן חיזבאללה היא "מפלגה לבנונית המקבלת את החלטותיה באופן עצמאי ועליהן קורא השגריר האיראני בביירות בעיתון; לא עמדו במבחן המציאות. נצראללה שמונה לנציגו בלבנון של המרג'ע תקליד (מקור הסמכות) עלי ח'מנהאי, עשה את שאיראן הורתה לו. כל דברי ההבל על לאומיותה הלבנונית של חיזבאללה התרסקו מול האסטרטגיה שבנתה איראן בלבנון, שנשענה על שלושה מכלולים עיקריים:

המכלול הראשון: הפיכת לבנון למוצב איראני קידמי מול ישראל שכלל מערך טילים קצרי טווח וארוכי טווח לצורך יצירת מאזן הרתעה מול ישראל שימנע ממנה מלפגוע בתכנית הגרעין האיראנית.

איראן איימה במפורש שכל פגיעה במתקניה הגרעיניים מצד ארה"ב ו/או ישראל תביא לירי טילים מיידי על ישראל. לקאסם סולימאני היה תפקיד מכריע בבניית זרוע הטילים החדשה של חיזבאללה. הוא הציב בלבנון טילים ארוכי טווח מדגם זילזל 2 לטווח של 250 ק"מ כדי לאיים על עומק ישראל.

במקביל בנה עמאד מוע'ניה, בסיוע איראני, מערכת מחופרת במערכי הגנה צפופים הנשענת על רשת של מנהרות ותעלות שנועדה לאפשר לחיזבאללה לפעול תת קרקעית ומעליה הוקמו מעין "שמורות טבע" סבוכות מלאות במכשולים שנועדו למנוע מכוחות ישראלים לנוע בחופשיות במרחב.

המכלול השני: בניית חברה אסלאמית בלבנון בדמותה של איראן שנאמנותה נתונה לאימאם ח'מנהאי. מקו המוצבים וצפונה, בואכה פרברי ביירות, בנתה חיזבאללה בסיוע איראן את מדינת חזבאללניסטאן. מערכת מסועפת של מוסדות רווחה, תרבות, חינוך ודת מחוזקת במערכת כלכלית רפואית סוציאלית תומכת.

המכלול השלישי: מעורבות פעילה בג'יהאד הפלסטיני נגד ישראל. איראן הפכה למקור הסיוע הצבאי העיקרי למאבק הפלסטיני. עמאד מוע'ניה חידש את קשריו עם יאסר ערפאת ומפקדיו הצבאיים ובמקביל בנה את כוחו הצבאי של ארגון הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני ברצועת עזה.

ב-12 ביולי 2006 הצליחה חיזבאללה לחטוף בשנית; הפעם שני חיילים ישראלים. עמאד מוע'ניה תכנן ופיקד על מבצע החטיפה באופן אישי. נצראללה ציפה לתגובה צבאית דומה לזאת שהיתה באוקטובר 2000. אולם הפעם התגובה הישראלית היתה שונה בעוצמתה. בחצי השעה הראשונה של המלחמה בה פתחה ישראל, השמידו מטוסי חיל האוויר הישראלי את מאגרי הטילים ארוכי הטווח של חיזבאללה ושטמו מידיה את היכולת לפגוע בעומק ישראל. בידי חיזבאללה נותרו טילים לטווח בינוני וקצר והיא שיגרה אותם לעורף הישראלי.

לראשונה נפגעו מטרות בחיפה ובערים נוספות בצפון ישראל. חיזבאללה כיוונה את טיליה ליעדים אסטרטגיים במפרץ חיפה. הם החטיאו את מטרותם, אך גרמו נזקים בנפש וברכוש במקומות אחרים. ישראל הגיבה בכוח רב והרסה את מטה חיזבאללה בדאחיה, את מוסדותיה החברתיים וגם את ביתו ומשרדיו של האייתאללה הלבנוני מוחמד חוסין פדאללה, שהתייצב לצידו של מנהיג חיזבאללה.

נצראללה הופתע. "אילו ידעתי מה תהיה התגובה הישראלית לא הייתי חוטף את שני החיילים", הודה בצעד נדיר. נצראללה שאב עידוד מההתייצבות מנהיג איראן לצידו. ביום הראשון למלחמה פרסם ח'מנהאי הודעת תמיכה בחיזבאללה והדגיש את הצורך להתנגד ולהילחם בישראל. נצראללה סרב לקבל את התנאים שהעמידה ישראל להפסקת אש: שחרור שני החיילים שנחטפו, פרוק חיזבאללה מנשקה, והפיכתה למפלגה פוליטית בלבד ופריסה של כוח רב לאומי על הגבול עם ישראל.

קאסם סולימאני הגיע ללבנון על מנת לסייע בניהול המלחמה. נצראללה ניסה לשכנעו להישאר בדמשק כיוון שביירות ודרכי הגישה אליה היו נתונות להפצצות וישראל הרסה

גשרים וכבישים שמנעו גישה אל הבירה הלבנונית. עמאד מוע'ניה יצא לדמשק והביא את מפקד כוח קודס לדאחיה. במהלך המלחמה שהה קאסם סולימאני במחיצתם של חסן נצראללה ועמאד מוע'ניה. השלושה ניהלו יחדיו את המלחמה מחדר מבצעים משותף שאת מקומו לא הצליחה ישראל לחשוף. לנוכחותו של סולימאני היתה חשיבות מורלית, רוחנית ופסיכולוגית תומכת, סיפר נצראללה.

בשבוע הראשון לקרבות יצא סולימאני מביירות להיפגש עם ח'מנהאי באיראן. האימאם כינס את כל הצמרת האיראנית להתייעצות במשהד, אליה הגיעו שרי ההגנה בעבר ובהווה וכל מפקדי משמרות המהפכה בעבר ובהווה.

סולימאני דיווח ממקור ראשון על מהלך המלחמה "הדו"ח שלי היה עצוב ומר", ציין סולימאני והדגיש כי ההערכה שלו לא שיקפה תקווה כלשהי לניצחון של חיזבאללה. "המלחמה היתה שונה, היא היתה מלחמה טכנולוגית ומדויקת. המטרות נבחרו בדיוק והיעד היה לפגוע לא רק בחיזבאללה אלא בעדה השיעית כולה", דיווח סולימאני. לאחר סולימאני דיבר ח'מנהאי. הוא אמר שהדיווח של סולימאני אמיתי והמלחמה אכן קשה והשווה אותה ל"קרבת השוחות". הוא תיאר את מצבם של המוסלמים ואת חבורת הנביא בקרב, כמו גם את רוחם של הלוחמים ואז סיכם ואמר שהוא מאמין שניצחון המלחמה הזאת (בלבנון) יהיה כמו הניצחון של "קרבת השוחות", שהיה ניצחון גדול לנביא מוחמד. סולימאני הוכה בתדמה. דבריו של ח'מינהאי לא תאמו את המצב הצבאי בשטח. סולימאני היה מודאג. ח'מנהאי ניסח מכתב לנצראללה וסולימאני התבקש להעבירו לביירות. במכתב פירט מנהיג איראן כיצד הוא ראה את המלחמה וחשוב מכך את תוצאותיה. מכתבו של ח'מנהאי כלל הצדקה איראנית של פעולת חטיפת שני החיילים הישראליים, שהיתה חשובה מאוד לנצראללה שהיה נתון לביקורת נוקבת על כך. ח'מנהאי תיאר החטיפה כ"ברכה אלוהית" כיוון שהיא מנעה מתקפת פתע על חיזבאללה. ח'מנהאי צפה שהמלחמה תהיה קשה מאוד, מתסכלת ותאיים על הקיום של חיזבאללה, אולם דרש מנצראללה סבלנות כיוון שבסופה של המלחמה "יבוא הניצחון וחיזבאללה למעצמה אזורית".

נצראללה היה סקפטי. הוא לא האמין שישרוד את המלחמה הזאת. לסולימאני הוא אמר שההישג הגדול שלו יהיה אם ישרוד אותה. במהלך המלחמה עברו נצראללה, עמאד מוע'ניה וקאסם סולימאני ממקום אחד למשנהו מחשש לפגיעה ישראלית. נצראללה פשט את גלימתו ואת המצנפת שעל ראשו ונע לבוש בטרנינג ספורט.

בטרמינולוגיה של חיזבאללה הייתה מלחמת לבנון השנייה "ניצחון אלוהי גדול". היא היתה רצופה ב"התערבות אלוהית", עשיית ניסים ונפלאות ונטלו בה חלק פעיל אימאמים שיעים ומלאכים שתמכו בלוחמי הג'יהאד והביסו את האויב, כאותה אגדה נפוצה על לוחם חיזבאללה בבינת ג'ביל ששיגר טילים על האויב וכשמכסת הטילים נגמרה, עזב את המקום והסתתר. אולם הוא ומפקדיו הופתעו לגלות שמשגר הטילים המשיך באורח פלא לשגר טילים עוד שעה ארוכה באופן עצמאי ולפגוע באויב.



בתום 33 ימי לחימה הוכרזה הפסקת אש. נצראללה הכריז על "ניצחון אלוהי". הוא שרד את המלחמה. בישראל הוקמה ועדת חקירה ממלכתית לבדוק את מהלכי המלחמה והתחושה בציבור היתה של כישלון צבאי ומנהיגותי. אצבע מאשימה הופנתה לראש הממשלה אהוד אולמרט, שר הביטחון עמיר פרץ והרמטכ"ל דן חלוץ. שלושתם היו חדשים בתפקידם כשפרצה המלחמה.

רמטכ"ל חיזבאללה עמאד מוע'ניה שזכה לתואר מפקד שני הניצחונות: הנסיגה ב-2000 והמלחמה ב-2006, לא נח על זרי הדפנה. זמן קצר לאחר סיום המלחמה הקים

מע'ניה מספר צוותים שתפקידם היה לנתח את מהלכי המלחמה, להפיק לקחים צבאיים ולהיערך למלחמה הבאה.

המסקנות העיקריות אליהן הגיעו צוותי הפקת הלקחים התמקדו בצורך לנצל את נקודת החולשה הישראלית שנתפסה בחיזבאללה, כעורף האזרחי, בו יש לטפל באמצעות חידוש וחזוק זרוע הטיילים הארוכה, על מנת לפגוע ביעדים אסטרטגיים בעומק ישראל ולפורר את החברה הישראלית מבפנים. לצד זאת ולאור ההבנה שכוחות הקרקע של חיזבאללה פעלו כראוי, הוחלט להקים יחידות עילית נוספות, מצוידות בנשק מתקדם שיוכלו להגן ולתקוף. כך הוקם הכוח המיוחד שלימים ייקרא "כוח רדואן" (השם המבצעי של עמאד מוע'ניה) שהיה בנוי על יחידות עילית ומנה כ-5000 לוחמים שנבחרו בקפידה ונשלחו לאימוני קומנדו באיראן.

קאסם סולימאני ששהה בכל תקופת המלחמה בלבנון ודיווח על בסיס יומי לח'מנהאי, זכה להוקרה באיראן על תפקידו ב"ניצחון האלוהי" של חיזבאללה. עתה הוא היה אחראי על חידוש אספקת הטיילים לחיזבאללה, כולל מילוי המחסנים בטיילים ארוכי טווח. בראייתו היה צורך דחוף להקיף את ישראל מצפון ומדרום בסוללות טילים שיאפשרו לחיזבאללה ולארגונים הפלסטינים בעזה ובעיקר לג'יהאד האסלאמי הפלסטיני לפגוע בעורף ישראל.

בתפיסתו הצבאית של סולימאני, שינתה מלחמת לבנון השנייה את האסטרטגיה הישראלית אותה קבע דוד בן גוריון עוד בראשית ימיה של מדינת ישראל, שהייתה מבוססת על מתקפת מנע והתקפה וניהול המלחמה בשטח האויב. עתה היא שונתה לדעתו, לאסטרטגיה של הגנה.

בפברואר 2008 הונחתה מכה קשה על חיזבאללה. במבצע משותף שיוחס לישראל ולארה"ב חוסל עמאד מוע'ניה בדמשק. הוא היה בעיצומו של תהליך הפקת הלקחים ממלחמת לבנון השנייה. דקות קודם לחיסולו הוא נפרד מקאסם סולימאני שיחידו פגשו את רמז'אן עבדאללה שלח, מנהיג הג'יהאד האיסלאמי הפלסטיני ותכננו את המשך המאבק המזויין נגד ישראל מרצועת עזה.

אף גורם לא לקח אחריות על פעולת החיסול. אולם גורמי מודיעין וביון בכירים כמו גם פוליטיקאים תאבי פרסום בישראל תדרכו עיתונאים מקורבים בפרטים מבצעיים כמוסים ביותר. כל אחד רצה את רגע התהילה שלו.

חיסול עמאד מוע'ניה סימן לנצראללה את הצורך המיידי לשנות את אורחות חייו, להסתתר ולרדת לבונקר ממנו איים בנאומים מצולמים לנקום בישראל עד קצה העולם. בפועל המכה היתה קשה ביותר לנצראללה אישית, שהיה קשור למוע'ניה מהימים הראשונים שהכירו עוד לפני 1982 ולחיזבאללה כארגון שקרוב לוודאי לא התאושש.

עם מותו הפך עמאד מוע'ניה לסמל הגבורה השיעית והשווה למפקדים הצבאיים שפעלו לצד הנביא מוחמד, האימאם עלי ובנו האימאם חוסיין. פולחן האישיות שנבנה סביב דמותו היה גדוש בטרמינולוגיה ובוויזואליה של קדושה וגבורה. מאז החיסול לא קם לעמאד מוע'ניה מחליף בדמותו וביכולותיו.

לנעליו הגדולות נכנס גיסו, מוצטפא בדר א-דין. השניים צעדו יחדיו טרם קמה חיזבאללה וייסדו יחדיו את הגרעין הצבאי והמבצעי של חיזבאללה. הם חילקו ביניהם תפקידים מבצעיים וצבאיים לאורך כל חייהם הבוגרים. כשנעצר מוצטפא בדר א-דין אחרי מבצע כושל בכוויית ב-1983 פעל עמאד מוע'ניה לשחררו מהכלא באמצעות ביצוע פעולות טרור בלבנון ומחוצה לה. בקיץ 1990 כשפלש צבא חוסיין לכוויית, ברח בדר א-דין מהכלא לטהראן ומשם שב לפעול לצידו של מוע'ניה בלבנון.

מנגנון מבצעי החו"ל של חיזבאללה הצליח להוציא פיגועים בודדים נגד יעדים ישראלים בחוץ לארץ (תאילנד, הודו, בולגריה), אך הם לא היו בסדר הגודל המבצעי של מוע'ניה.

מוצטפא בדר א-דין עצמו חוסל במאי 2016 בסמוך לשדה התעופה בדמשק בעת שהיה מפקד כוחות חיזבאללה בסוריה, בשיא המלחמה במרד בסוריה. חסן נצראללה האשים את המורדים הסונים בחיסול, אולם נסיבות מותו של בדר א-דין לא הובהרו עד היום.

רא"ל גדי אייזנקוט הפנה אצבע מאשימה לכיוון מפתיע. הוא אישר פרסומים לפיהם חוסל בדר א-דין על ידי קאסם סולימאני באישורו של חסן נצראללה. פרסומים דומים ציינו שעל הדק הנשק שחיסל את בדר א-דין לחץ אבראהים חוסין ג'יאני ("נביל") שהיה ראש יחידת האבטחה האישית של נצראללה והאחראי על חיסול האופוזיציה נגד מתנגדי איראן בחיזבאללה.

ברקע להפניית האשמה לעבר סולימאני עמדו פרסומים על סירובו של מפקד כוחות חיזבאללה בסוריה להתיישר עם פקודותיו של מפקד "כוח קודס" האיראני. קאסם סולימאני דרש להגדיל את מספר הלוחמים של חיזבאללה בסוריה. בחיזבאללה היתה מורת רוח מדרישה זאת כמו גם מהיחס המתנשא לו זכו לוחמי חיזבאללה מהמפקדים האיראנים שלא תמיד נמצאו בשדה הקרב.

הלוחמים הלבנונים חשו שהם "בשר תותחים" המוטל לקרב להגשמת יעדים של איראן. האבדות הקשות של חיזבאללה בסוריה שהגיעו בשיאם (בשנים 2013-2019) לכ-2,000 הרוגים ובהם מפקדים מדור המייסדים של חיזבאללה ומעל ל-8,000 פצועים, עוררו מורת רוח בקרב העדה השיעית, שלובתה על ידי בכיר המתנגדים של חיזבאללה, צובחי טופילי, שכיהן כמזכיר הכללי הראשון של חיזבאללה וסולק ממנה ב-1991. טופילי ממיסדי חיזבאללה, פסק שכל מי שנהרג בסוריה איננו נחשב לשהיד כיוון שלא נלחם ונהרג בג'יהאד נגד ישראל. יותר מכך הוא פסק שהלחימה נגד המוסלמים בסוריה היא בניגוד לשריעה.

נצראללה הצדיק את התערבות חיזבאללה במרד בסוריה, תחילה בצורך להגן על המקומות הקדושים לשיעה באזור דמשק ובהמשך בצורך להגן על השיעים בסמוך לגבול המשותף עם לבנון ולמנוע העברת מכוניות תופת אותן החדירו גורמי ג'יהאד סונים לתוך ביירות. בשיא המלחמה הדגיש, נצראללה, את חשיבות תפקידה של חיזבאללה ב"ציר ההתנגדות" בהנהגת איראן והצורך לתמוך באסד להחזיק בשלטונו.

חיזבאללה הצטרפה למלחמה בסוריה ב-2013, כשנתיים לאחר שפרץ המרד נגד בשאר אסד. לא היתה זאת החלטה של הנהגת חיזבאללה, ההחלטה התקבלה בטהראן. איראן התייצבה לצידו של אסד ושיגרה כוחות כדי להציל את משטרו.

גנרל חוסיין חמדאני, שהיה מפקד משמרות המהפכה בטהראן נשלח בינואר 2012 על ידי קאסם סולימאני לפקד על הכוחות האיראנים בסוריה. היה לו ניסיון קודם במלחמה באוכלוסייה מורדת בכורדיסטן במהלך מלחמת איראן-עיראק, הוא השתתף בדיכוי מהומות הסטודנטים ב-1999 באיראן ואימן כוחות לדיכוי מהומות בעת שהדריך את צבא קונגו והתחבב על הגנרל קבילה. על פי הנחייתו של סולימאני, יצא חוסיין חמדאני, להיפגש עם חסן נצראללה בביירות. זאת, כיוון שח'מנהאי מינה את נצראללה לעמוד בראש "ציר ההתנגדות" לרבות במלחמה בסוריה.

חמדאני תיאר בזיכרונותיו כיצד הציג לחסן נצראללה את התכנית האסטרטגית להצלת משטר אסד. נצראללה ביקש שהות ללמוד את התכנית ולהעיר עליה הערות. לאחר שבוע הגיע שוב חמדאני לביירות, לשמוע את הערות נצראללה. הוא אישר את התוכנית. הדעת נותנת כי היא כללה את השתלבות כוחות חיזבאללה בתוכנית האסטרטגית שהגה מפקד "כוח קודס" להקמת לגיון זרים שיעי שכלל כ-100 אלף לוחמים שהובאו לסוריה מאפגניסטאן, פקיסטאן ועיראק, בפיקודו של מוצטפא בדר א-דין.

בשנות הלחימה בסוריה רכשה חיזבאללה ניסיון קרבי וידע רב בלחימה בשטח בנוי, כיבוש יעדים הפעלה ופיקוד על מסגרות צבאיות גדולות בהן לא היה לה ניסיון רב קודם. אין ספק ששנות המערכה בסוריה, למרות האבדות הקשות, גיבשו את היכולת הקרבית של חיזבאללה והעניקו לה ביטחון ביכולותיה הצבאיות.

יצוין כי בראשית 2011 ובמקביל למרד בסוריה גיבשה חיזבאללה תוכנית אופרטיבית לכיבוש הגליל. המשימה הוטלה על "כוחות רדואן", שהחלו להתאמן לקראת האפשרות שבמקרה שתפרוץ מלחמה עם ישראל יחצו הכוחות את הגבול וישתלטו על אזורים מיושבים בתוך שטח ישראל.

לאיראן נשלחו כחמשת אלפים לוחמי הכוח לסבבי אימונים, עליהם פיקדו מדריכים איראנים. על פי מקור המקורב לחיזבאללה, הוקמו בחיזבאללה חמישה גדודים, כל אחד בן אלף לוחמים ולכל גדוד יועד שטח השתלטות ספציפי בצפון ישראל. כל גדוד למד והכיר את התנאים הטופוגרפיים המיוחדים של השטח שבאחריותו והתאמן להשתלט עליו. המלחמה בסוריה אמנם קטעה את ההתעמקות בתכנית זאת, אך היא אפשרה ל"כוחות רדואן" לצבור כאמור ניסיון קרבי רב ערך לעתיד.

תכנית חיזבאללה לכיבוש הגליל לא ננטשה בגלל המערכה בסוריה. ההפך, נצראללה חזר מספר פעמים על אימוני לכבוש יישובים בגליל אם וכאשר תפרוץ מלחמה עם ישראל. במקביל השקיעה חיזבאללה מאמץ הנדסי רב בחפירת מנהרות חודרות משטח לבנון לשטח ישראל.

בדצמבר 2018 חשפה ישראל שש מנהרות חודרות. רא"ל גדי אייזנקוט ציין כי לחיזבאללה היתה "תכנית גרנדיוזית" להכניס 5,000 לוחמים לשטח ישראל בהפתעה

מתחת לאדמה, תוך הפעלת אש. אייזנקוט גילה כי תכנית חיזבאללה נחשפה על ידי ישראל כבר ב-2014. כל ששת המנהרות החודרות פוצצו על ידי ישראל. חיזבאללה איבדה יכולת מבצעית חשובה. נצראללה לא גנו את תכניתו להשתלט על שטחים בגליל במלחמה הבאה.

המלחמה בסוריה חשפה את עומק המעורבות של איראן בהעברת נשק אסטרטגי, חלקו "שובר שיוויון" לחיזבאללה. עיקר המאמץ האיראני הושם על העברת טילים ארוכי טווח לחיזבאללה ופיתוח יכולות הדיוק של טילים אלה.

תחילה נבנו מפעלי פרויקט הדיוק בסוריה, אך הם התגלו והופצצו על ידי ישראל ועל כן הועברו ללבנון שגם שם הם נחשפו עד מהרה. ישראל הבהירה שפרויקט דיוק הטילים של חיזבאללה הוא "קו אדום" מבחינתה והיא לא תאפשר את ייצורם או העברתם לחיזבאללה.

ישראל היתה מוכנה ליטול סיכונים בעימות עם חיזבאללה. באוגוסט 2019 חדרו שני רחפנים ללב ליבה של חיזבאללה, הדאחיה בבירות. היעד היה לפגוע ברכיב קריטי של פרויקט הדיוק. על פי הטיימס הלונדוני: "המתקן שהותקף שימש לאחסון ציוד קצה יוקרתי לערבול תעשייתי, רכיב בעל חשיבות רבה בהנעת טילים מדויקים".

הרחפנים זיהו את המתקן והשמדו אותו. לנצראללה לא נותר אלא להמשיך ולאיים. ישראל רשמה הישג חשוב במלחמה בפרויקט הדיוק, אך חיזבאללה ואיראן לא הפסיקו אותו.

ביולי 2020 פרסם ה-Jerusalem Post שחיזבאללה מחזיקה לפחות 28 אתרי שיגור טילים, הממוקמים בתוך אזורים מאוכלסים בבירות, הנמצאים בשליטתה. הם כוללים בתים פרטיים, מרכזים רפואיים, אזורים תעשייתיים ומשרדים. אתרים אלה קשורים לשיגור, אחסון ולייצור טילים לטווח בינוני מסוג Fateh 110 והם חלק מפרויקט דיוק הטילים של חיזבאללה.

על פי ההערכות יש בידי חיזבאללה 600 טילי Fateh 110 לטווח של עד 300 קילומטר, בתוכם טילים משופרים יותר מדגם Zulfiqar לטווח של עד 700 קילומטר. ההערכה היא שבידי החיזבאללה 130,000 טילים ורקטות בטווחים שבין 500-10 קילומטר, המפוזרים גם בדרום לבנון ובבקעת הלבנון, בתוך בונקרים, וכן בסמוך לבתי ספר, מרפאות, בתי חולים, מגרשי כדורגל ואף סמוך לשגרירות האיראנית בבירות ולמשרד ההגנה הלבנוני. זירה נוספת שבה פעלו איראן וחיזבאללה היא זירת רמת הגולן. המטרה היתה ועודנה לבנות תשתית מבצעית שתתבסס על האוכלוסייה המקומית, דרוזית בעיקרה, שנותרה נאמנה למשטר של אסד, שבאמצעותה ניתן יהיה לפעול נגד ישראל.

על ביצוע המשימה שבחיזבאללה נקראה "תיק הגולן" מונה ג'יהאד מוע'ניה, בנו של עמאד מוע'ניה, שמאז שחוסל אביו ב-2008, נלקח תחת חסותו של קאסם סולימאני שנהג בו כבנו. בינואר 2015, בעת "סיוור מפקדים" באזור קוינטרה, שכלל קצינים איראנים בכירים, חוסלו ג'יהאד מוע'ניה, הגנרל האיראני מוחמד אללה אבדי ופעילי חיזבאללה

נוספים, ביניהם עלי טבאטבאי, מהמפקדים הבכירים של "כוח רדואן". ישראל הבהירה כי לא תאפשר הקמת תשתית חיזבאללה ברמת הגולן.

גם הניסיונות להקים "חיזבאללה סוריה" במרחב רמת הגולן הסורי נכשלו, כאשר מפקד חזית רמת הגולן של חיזבאללה, סמיר קונטאר, חוסל בדצמבר 2015.

איראן וחיזבאללה לא זנחו את הרעיון להפוך את רמת הגולן לחלק מקו הגבול עם ישראל הנמתח ממערב הים התיכון לאורך הגבול עד לרמת הגולן. מוניר עלי נעים ("חאג' האשם") המפקד על חזית רמת הגולן מטעם חיזבאללה מיוני 2016, פועל עתה מדמשק ונראה כי הוא שומר בקפדנות על צעדיו.

חיסולו של קאסם סולימאני בינואר 2020 על ידי ארה"ב מציב סימן שאלה לגבי עומק היחסים העתידיים בין משמרות המהפכה לחיזבאללה. איסמאעיל קאאני, שהיה סגנו של סולימאני והחליף אותו בתפקיד לא היה מעורב כמעט בזירה הלבנונית. עיקר עיסוקו היה בעיראק ובסוריה. זאת כנראה הסיבה שלסגנו מונה הגנרל מוחמד חוסיין זאדה ח'ג'אזי. ח'ג'אזי היה מפקד משמרות המהפכה בלבנון ואחראי על פרויקט הדיקו של חיזבאללה. הדעת נותנת כי תהיה המשכיות בטיפול האיראני בנושא שהוא רב חשיבות מבחינתה של טהראן, אולם לא ברור באיזה עומק ובאיזו אינטנסיביות יתנהל הפרוייקט ללא סולימאני.

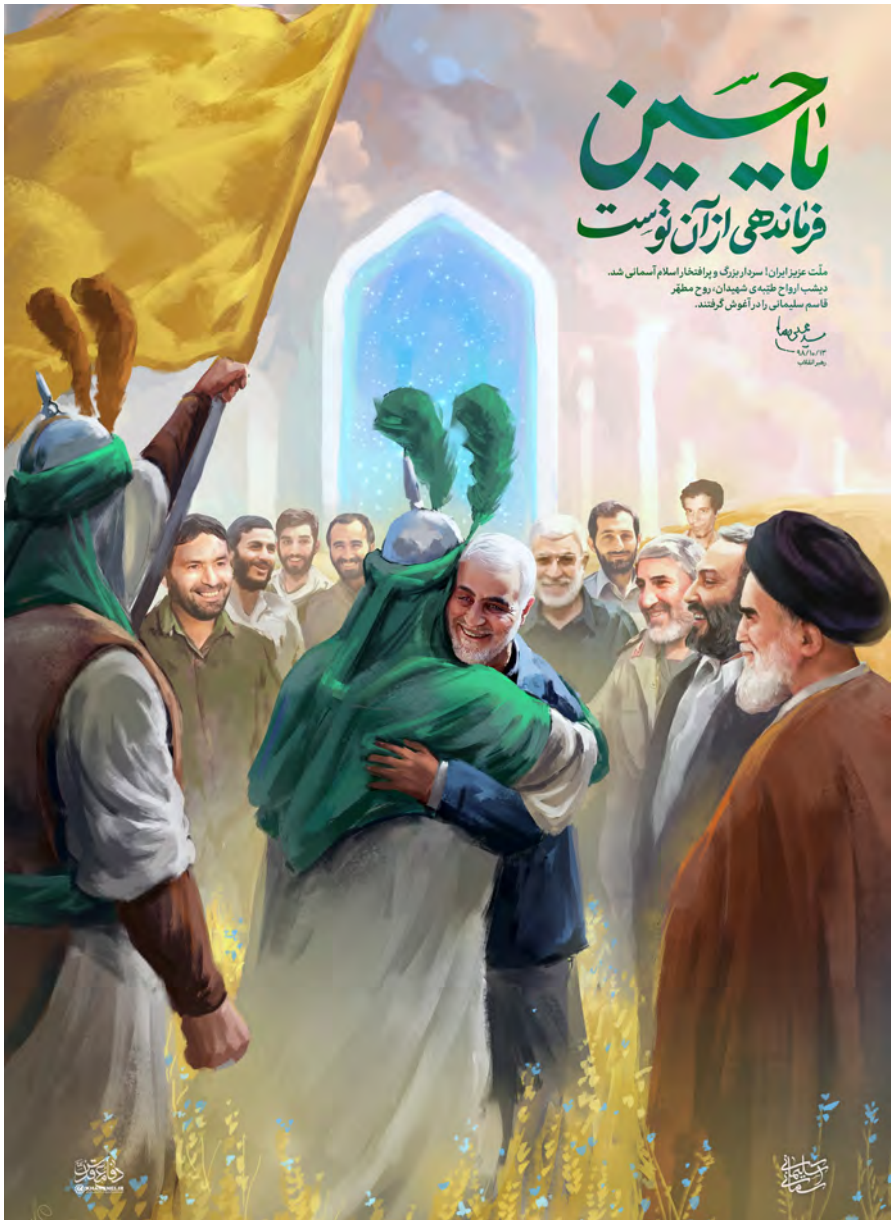
בינתיים מטפח חסן נצראללה את מורשתו של סולימאני בלבנון וחיזבאללה הציבה פסל שלו בעירייה מארון א-ראס בסמוך לגבול עם ישראל מול אביבים, כשהוא מצביע לכיוון הגליל ומאחוריו מתנוסס דגל פלסטין. זאת כדי לציין את המטרה למימוש חזונו של סולימאני - חיסול ישראל.

בתו הבכורה, זינב, הבהירה בנאום לזכרו שאת הנקמה על מות אביה ינקום "דודה" חסן נצראללה. פחות משנה לאחר מותו נישאה זינב לבנו של האשם צפי א-דין העומד בראש המועצה המבצעת של חיזבאללה, שהוא השני בחשיבותו אחרי נצראללה והוא קרוב לוודאי יירש את נצראללה אם וכאשר הוא יסיים את כהונתו.

ברית הנישואין בין משפחות האצולה השיעית המהפכנית מסמלת את עומק הקשרים בין איראן וחיזבאללה. תמונה אייקונית שפרסמה לשכתו של ח'מנאהי, מתארת סצנה בגן עדן, שבה אימאם חוסיין לבוש בגדי קרב, מקבל את פניו של קסאם סולימאני בחיבוק חם בגן העדן. לצידם עומדים ומביטים, האימאם ח'ומייני ולצידו עמאד מוע'ניה ומפקדים צבאיים שנהרגו במלחמות עם עיראק ובסוריה. קאסם סולימאני, נכנס לפנתאון המפקדים של איראן.

ביולי 2020 שלח נצראללה את לוחמיו לפעולת תגובה על מות אחד מאנשיו בתקיפה אווירית שיוחסה לישראל, בדמשק. כוח חיזבאללה התקרב למוצב ישראלי בהר דוב והתגלה לפני שהצליח לפתוח באש. בישראל התקבלה החלטה שלא להרוג את לוחמי חיזבאללה והם חזרו לשטח לבנון.

נצראללה טען שלא היה אירוע כזה. ישראל הוכיחה שיעדים אסטרטגיים קודמים להשגת יעדים טקטיים. במציאות הנוכחית היה ברור שחיסול אנשי חיזבאללה, תצית

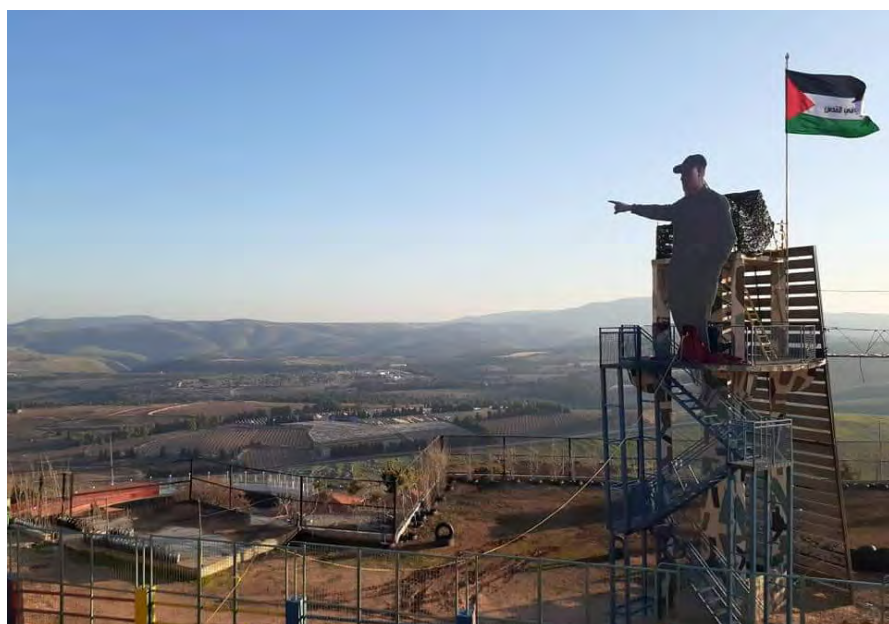


אש שיכולה לאיים על המאבק העיקרי של ישראל נגד ההתבססות האיראנית בסוריה, העברות הנשק לחיזבאללה ונגד פרויקט דיוק הטילים. ישראל הייתה מוכנה ל"הקריב

רץ כדי לנצח את המלך". חיזבאללה שמרה לעצמה את הזכות להגיב. מבחינתה התגובה טרם התממשה.

בראשית אוגוסט 2020, חשפה ישראל חולייה שתכננה להניח מטענים בסמוך לגבול בדרום רמת הגולן. הפעם החוליה חוסלה. ישראל לא הייתה מוכנה לאפשר פעילות צבאית והתבססות של גורמים עוינים בגבול רמת הגולן. אף ארגון לא לקח אחריות על הניסיון שכשל. ההערכה בישראל הייתה שגורמים המשתייכים למיליציות השיעיות, הפועלים באזור רמת הגולן, בפיקוד איראני, הם ששיגרו את החוליה, ייתכן אף ללא ידיעת חיזבאללה. חיזבאללה עצמה לא הגיבה לחיסול החוליה בדרום רמת הגולן.

ב-4 באוגוסט 2020 אירע פיצוץ רב עוצמה בנמל ביירות שגבה עשרות הרוגים ואלפי פצועים. אף גורם לא לקח אחריות וחקירת האירוע טרם הסתיימה. הרבה שאלות הופנו



לחיזבאללה השולטת בנמל ביירות ומחזיקה בו מחסנים ובהם נשק וטילים מסוגים שונים, הממוקמים גם בתוך אזורים צפופי אוכלוסייה אזרחית באזור ובאזורים אחרים. באחד מרגעי השפל שלו, הכחיש חסן נצראללה, בנאום ששודר ממקום מבטחים, שלחיזבאללה יש נגיעה כלשהי באירוע. הוא הכחיש כי לחיזבאללה מחסני נשק וחומרי נפץ בנמל, וכי יש לו שליטה כלשהי בנמל ביירות והוסיף בציניות כי חיזבאללה מכיר את נמל חיפה טוב יותר מאשר את נמל ביירות.

נאומו של נצראללה עורר זעם רב והלהיט את ההפגנות ההמוניות בביירות. סביב צוואר דמות הבובה שלו, נכרך חבל תלייה. ההתגייסות הבינלאומית לסייע ללבנון בעיקר מצד ארה"ב והמערב חייבת להציב כתנאי לסיוע המסיבי ללבנון, ובכלל זה לצבא לבנון, את פירוק חיזבאללה מנשקה - מהנשק האסטרטגי שלה ועד לנשק הקל שהיא מחזיקה. בסוף ספטמבר 2020 חשף ראש הממשלה, בנימין נתניהו, בנאום משודר בעצרת האו"ם, את מיקומו של אתר לייצור ואחסון טילים של חיזבאללה בסמוך לאתרי אחסון גז בקרבת מגורי אזרחים בשכונת ג'נאח בביירות.

נתניהו האשים את חיזבאללה בסיכון אוכלוסייה אזרחית וקשר את הפיצוץ באוגוסט 2020 בנמל ביירות למצבורי נשק של חיזבאללה שאוחסנו בנמל. בהודעה שפרסם דובר צה"ל, לאחר נאום נתניהו, נחשפו אתרים תת-קרקעיים לייצור טילים מדויקים בשתי שכונות נוספות במערב ביירות, הממוקמים מתחת לבנייני מגורים ונמצאים בקרבת מסגד, כנסיה ומרכז רפואי.

נצראללה הכחיש את דברי נתניהו והזמין את נציגי התקשורת בלבנון להגיע לאתרים שחשף נתניהו בנאומו, כדי לבדוק ולהזים את הטענה שאכן נמצאים בהם טילים. חיזבאללה עשתה מאמץ הסברתי מידי שהראה שבמקום אין טילים, אך נמצאו בהם חלקי מכונות שבעזרתם ניתן להסתייע בייצור תעשיית הטילים.

דובר צה"ל פרסם סרטון שצולם מהאוויר שהראה תנועה של כלי רכב מסחרי שנכנס ויצא לאתר הייצור והאחסנה של הרקטות כפי שנחשף בנאום נתניהו. גורמי מודיעין בישראל הדגישו כי אכן מדובר במכונות לייצור טילים ורקטות. גורם מודיעין בכיר שסיפק את המידע מסר כי חשיפת המידע גרמה לנצראללה מבוכה רבה. הוא מיהר להזמין עיתונאים דווקא לאתר אחד ולא לשניים האחרים. "אנחנו יודעים מה הוא מיהר להוציא משם" - אמר הגורם. "נצראללה הזיע ביום הנאום, הוא יודע מה רמת החדירות (המודיעינית) שלנו".

למרות החשיפות הישראליות, ממשיכה חיזבאללה להכחיש כי היא מייצרת ומאחסנת טילים באזורי מגורים אזרחיים, ומביעה סיפוק מהמהלך ההסברתי של נצראללה. גורמים המקורבים לחיזבאללה טענו ש"נתניהו הפסיד בתוך שעות קרב תקשורת... שהוא לא חשב לרגע שיקרה". "נתניהו נפל קורבן להופעותיו ומדובר בטעות מקצועית בממדים אסטרטגיים... ומידע שקרי כדי להסית נגד חיזבאללה באו"ם".

נראה כי למרות "בליץ" ההכחשות התקשורתית של נצראללה, חיזבאללה ממשיכה לייצר ולאחסן טילים ורקטות בתוך אזורים אזרחיים המשמשים לה מגן אנושי. כך הם פני הדברים בשכונות הצפופות של ביירות, בכפרים ובעיירות של דרום לבנון ובאזור בעלבכ. המאבק בין חיזבאללה וישראל בעיצומו. חיזבאללה בסיוע איראן חותרת לבנות לה יכולות ארוכות טווח שיאפשרו לה לפגוע במטרות מדויקות בעורף הישראלי. ישראל נחושה למנוע יכולת זאת מחיזבאללה. הגם ששני הצדדים רוצים להימנע ממלחמה, עלול העימות ביניהן לצאת משליטה כתוצאה ממיסקלקולציה אצל אחד משני הצדדים. במצב זה בונה חיזבאללה במקביל, יכולת להפעיל כוחות מיוחדים של מנת לתפוס שטחים

בגליל. זהו שינוי יסודי של השנים האחרונות בתפיסת המלחמה של חיזבאללה שעד כה בנתה בעיקר יכולות הרתעה והגנה ועתה היא עוסקת באינטנסיביות גם במתקפה ובהעברת המלחמה לשטח ישראל.



לגיטימית במשפחת העמים, ולהכפשתה באמצעות גופים משפטיים בינלאומיים NGOs-עוינים ובמקומות אחרים.

יחסי ישראל-אירופה

ניתוח מערכת היחסים בין אירופה לישראל על רקע ההתפתחויות המדיניות האחרונות, בחינת שיתופי פעולה ואינטרסים משותפים והפצת חומר הסברתי בשפות אירופאיות.

אתרי האינטרנט של המרכז הירושלמי:

עברית - www.jcpa.org.il
אנגלית - www.jcpa.org
צרפתית - www.jcpa-lecape.org
גרמנית - www.jer-zentrum.org

נשיא: ד"ר דורי גולד
מנכ"ל: ג'ניפר רוסקיט

הוועד המנהל של המרכז הירושלמי:

יו"ר: פרופ' ארטור אידלמן
מר הווארד וייסבנד
מר צבי מרום
פרופ' שמואל סנדלר

צוות המומחים של המרכז:

השגריר פרדי איתן
השגריר ד"ר אלן בייקר
לני בן דוד
יוני בן מנחם
סא"ל (מיל') יונתן דחוח-הלוי
דן דייקר
השגריר צבי מזאל
ד"ר יצחק מנסדורף
פיאמה נירנשטיין
אל"מ (מיל') ד"ר ז'ק נריה
סא"ל (מיל') מיקי סגל
פנחס ענברי
תא"ל (מיל') יוסי קופרווסר
תא"ל (מיל') ד"ר שמעון שפירא
נדב שרגאי
אל"מ (מיל') ד"ר דן תרזה

המרכז הירושלמי לענייני ציבור ומדינה הוא מכון מחקר עצמאי ללא כוונת רווח, הפעיל משנת 1976 ועוסק בחקר מדיניות. המרכז הירושלמי מתמקד במחקרים ובניתוחים אסטרטגיים, מדיניים ומשפטיים וכן בהפצתם למקבלי ההחלטות ומעצבי דעת קהל בארץ ובעולם, באמצעות ניירות עמדה, ספרים, פרסומים וכנסים.

המרכז הירושלמי מנוהל על ידי חבר עמיתים מרחבי העולם. פרופ' דניאל י' אלעזר המנוח כיהן כנשיא המרכז מאז ייסד את המכון ועד פטירתו. ד"ר דורי גולד הוא נשיא המרכז מאז שנת 2000 (להוציא תקופת כהונה של למעלה משנה כמנכ"ל משרד החוץ).

תוכניות מחקר ופרסומים של המרכז הירושלמי:

סוגיות מדיניות, אסטרטגיות וביטחוניות במרחב התיכון

הפרויקט עוסק בצורכי הביטחון של ישראל (גבולות בני הגנה), מעקב אחר ההתפתחויות באיראן ובמדינות האזור, והטרור הגלובלי. הפרויקט כולל מחקרים ופעילות נרחבת בזירה הבינלאומית להצגת עמדותיה ופעולותיה של ישראל בנוגע לסכסוך הישראלי-פלסטיני והמלחמה נגד הטרור, וכן בחינת רעיונות חדשים לפתרונות אזוריים.

ירושלים והתהליך המדיני

הפרויקט כולל מחקרים על הזכויות המשפטיות וההיסטוריות של ישראל בירושלים על פי הסכמים קיימים ומסמכי או"ם וניתוח הסכנות בתרחיש של חלוקת הבירה. כמו כן נערך מעקב שוטף להפרכת טענות שקריות בנוגע למצב בהר הבית ובמסגד אל-אקצא.

הפורום למשפט בינלאומי

הפורום מתמודד עם סוגיות הנוגעות למשפט הבינלאומי במאבקה של ישראל נגד הטרור ומספק מענה להאשמות נגד ישראל בגין החזקתה בשטחים נתונים במחלוקת וזכותה להגנה עצמית. כמו כן פועל המרכז לקידום של אמנה בינלאומית נגד הסתה לטרור ונגד אנטישמיות.

המאבק ב-BDS - ובדה-לגיטימציה של ישראל
המרכז פועל בכל הזירות הרלוונטיות נגד המהלכים לערעור מעמדה של ישראל במדינה





שמעון שפירא

תא"ל ד"ר שמעון שפירא, חוקר בכיר במרכז הירושלמי לענייני ציבור ומדינה, כיהן במהלך שירותו הצבאי בתפקידים בכירים רבים, וביניהם: ראש ענף איראן בחטיבת המחקר של אמ"ן וכמזכיר הצבאי של רה"מ בנימין נתניהו. שמעון שפירא מחזיק בתואר דוקטור ללימודי המזרח התיכון. עבודת הדוקטורט שלו פורסמה בספר בשם "חיזבאללה: בין איראן ולבנון" (אוניברסיטת ת"א, 2006).

